

U Zagrebu, 19. listopada 2011.

HITNO!

URED PREDSJEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
Gospodin
prof. dr.sc. Ivo Josipović, Predsjednik Republike Hrvatske

Pantovčak 241
10 000 Zagreb
HRVATSKA

PREDMET: Obavijest o neriješenim pitanjima u primaljstvu, **očitovanje**, *traži se*

Poštovani gospodine Predsjedniče Josipović,

Hrvatska komora primalja obraća Vam se u želji da ukaže na velik broj propusta koji se događaju u području primaljstva u Republici Hrvatskoj. Republika Hrvatska je u procesu usklađivanja s pravnom stečevinom Europske unije donijela Zakon o primaljstvu (NN 120/08, 145/10), kao i potrebne izmjene i dopune istog. No, nažalost, provedba spomenutog zakona ostaje tek mrtvo slovo na papiru, čime se posljedično ne ispunjavaju uvjeti Direktive 2005/36/EZ kojom se regulira i primaljstvo. Donošenjem Zakona o primaljstvu postignuto je tek prenošenje teksta direktive u nacionalni zakonski tekst, no bez donošenja svih popratnih mjera koje je potrebno poduzeti kako bi se postigli njezini ciljevi. Republika Hrvatska ostaje neusklađena na području primaljstva.

Ulaskom u Europsku uniju ti bi problemi mogli uzrokovati velike zapreke hrvatskim primaljama da ravnopravno sudjeluju na tržištu usluga Europske unije, a posljedice nepoduzimanja nikakvih radnji na rješavanju problema teško je u ovom trenutku uopće i sagledati. O istima je obaviješteno i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi u više navrata, no do danas Hrvatska komora primalja nije dobila nikakav službeni odgovor na većinu ovih pitanja. Također, naznake nekih rješenja samo su dodatno probudile zabrinutost Hrvatske komore primalja.

1. Primalje na mjestima medicinskih sestara i obrnuto

Postoji velik broj primalja (preko trećina ukupnog članstva Komore) koje godinama rade na poslovima medicinskih sestara, jer su se nekada ranije mogle zapošljavati i na tim radnim mjestima. No, ova bi situacija trebala biti regulirana prije ulaska u Europsku uniju. Iako Hrvatska komora primalja ukazuje na ovaj problem već više od 2 godine, i resorni ministar je u svibnju prošle godine obećao rješenje donošenjem Pravilnika o zatečenom stanju, tek nedavno je dana službena naznaka kako bi ovo pitanje trebalo biti riješeno. Državni tajnik gospodin Ante-Zvonimir Golem, dr. med., je na godišnjoj Skupštini Hrvatske komore medicinskih sestara izjavio da će primalje zaposlene na poslovima medicinskih sestara biti prebačene iz Hrvatske komore primalja (HKP) u Hrvatsku komoru medicinskih sestara (HKMS) i da će im HKMS izdati Licence za rad. Ukoliko takvo rješenje bude doneseno u smislu osiguravanja instituta zatečenog stanja, smatramo ga opravdanim. Smatramo također da se isto rješenje mora tada primijeniti i na medicinske sestre koje rade na poslovima primalja, pod istim uvjetima. No, o primjeni reciprociteta u ovom slučaju, državni tajnik Ante-Zvonimir Golem, dr. med., nije dao nikakve naznake. Činjenica je da na poslovima primalja također radi veliki broj medicinskih sestara, i u slučaju primjene instituta zatečenog stanja, smatramo nužnim da se primjeni načelo reciprociteta za med. sestre koje većinu radnog vijeka rade

na primaljskim radnim mjestima. Posebno je šokantno da se navedeno rješenje donijelo bez mišljenja Hrvatske komore primalja ili traženja suglasnosti, bez obzira na to što se radi o 1/3 članstva naše komore, odnosno oko 800 primalja.

2. Primalje prvostupnice ne mogu dobiti svoje diplome

Prvostupnice primaljstva koje su završile studij primaljstva u Rijeci još uvijek nisu dobile diplome, već samo uvjerenje o završetku studija. Prva generacija primalja prvostupnica diplomirala je 2010. godine. Ova situacija je posebno šokantna kada se osvrnemo na članak 43.b nedavno objavljenog Ugovora o pristupanju Europskoj uniji koji navodi da se stečena prava kvalifikacija primalja ne primjenjuju od 01. srpnja 2013. godine, osim prvostupnicama primaljstva. A hrvatske prvostupnice primaljstva ne mogu dobiti svoju diplomu zbog tehničkih propusta u Popisu stručnih naziva i njihovih kratica - u kojem primaljstvo uopće nije uvršteno kao struka. I Hrvatska komora primalja i Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci poslali su brojne upite Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, no do današnjeg dana predmetna situacija nije riješena, i nažalost, ne postoji nikakva ozbiljna naznaka da se ista uopće rješava.

3. Prilagodba hrvatskog primaljstva europskoj klasifikaciji struke

Zakon o primaljstvu, koji je usklađen s Pravnom stečevinom Europske unije, postoji tek 2 godine i od svojeg stupanja na snagu primalje dijeli na primaljske asistentice i primaljske prvostupnice. Prije toga imali smo mnogo naziva za primalje, međutim objedinili smo ih pod nazivom PRIMALJA. Razlog tome je bilo pravno mišljenje stručnjaka da je neprihvatljivo da skoro 2300 primalja u Republici Hrvatskoj retrogradno "preimenujemo" u primaljske asistentice. Navedene primalje imaju svjedodžbe na kojima piše PRIMALJA te im je slijedom toga izdana i licenca na kojoj piše isto. No, jasno je da one slijedom svojeg obrazovanja mogu, sukladno Zakonu o primaljstvu; isključivo raditi u okviru kompetencija srednje stručne spreme; odnosno na poziciji primaljske asistentice (barem trenutno dok se ne organizira dodatna edukacija). Prijedlog formalizacije ovog rješenja smo također poslali resornom Ministarstvu, no opet, nismo zaprimili nikakav službeni odgovor.

4. Popis radnih mjesta primalja

Često se primalje koje rade u ginekološkim ambulantom premještaju na druga radna mjesta, iz razloga što na istim mjestima rade i medicinske sestre. Naravno, ovakva situacija dovodi do cijelog niza neugodnih situacija kako za primalje tako i za poslodavce. Zakon o primaljstvu, u dijelu u kojem propisuje djelatnost primalja daje vrlo dobru indicaciju na kojim mjestima primalje mogu raditi, no isto je potrebno potvrditi u obliku provedbenih akata resornog ministarstva. Prijedlog radnih mjesta za primalje je Komora primalja poslala u Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, no niti na taj prijedlog nismo dobili nikakvo očitovanje. Spomenimo i to da se slijedom ovakve situacije zapošljavaju medicinske sestre na perinatološkim odjelima, a koje su u svojem školskom programu imale tek oko 32 sata porodništva, za razliku od primalja koje su prošle minimalno 4 godine naobrazbe o porodništvu. Bez jasno propisanih radnih mjesta u praksi se sustavno uskraćuje najbolja moguća (primaljska) skrb hrvatskim građankama, zbujuju se poslodavci i ponižavaju primalje i primaljska struka.

Također ovdje moramo posebno obratiti pozornost, da u Republici Hrvatskoj postoje i rade primalje koje su završile višu naobrazbu osamdesetih godina i nose naslov **Više medicinske sestre ginekološko–opstetričkog smjera**. Međutim, njihove diplome nisu priznate u Republici Hrvatskoj. Njima, nakon sukcesije SFRJ donesena zakonska regulativa nije omogućila izjednačavanje nazivlja

Viših medicinskih sestara ginekološko–opstetričkog smjera s prvostupnicama primaljstva (kao što je omogućeno drugim zdravstvenim strukama). Navodni razlog je prevelika razlika u edukaciji, no činjenica je da su i mnoge zdravstvene struke prije 30-ak godina imale drugačije školovanje, što ne znači da im se danas njihovo obrazovanje ne priznaje (npr. liječnici su tada imali studij u trajanju od četiri godine). Stoga ističemo; jedini mogući način zaštite njihovog profesionalnog integriteta, ali i zaštite njihovih radnih mjesta; prema tumačenju koje je dano i od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa jest upravo propisivanje radnih mjesta.

5. Nepostojanje mogućnosti prekvalifikacije primalja sa završenim studijem sestrinstva

Postoji značajan broj primalja koje su završile studij sestrinstva. Primalje, naime, donedavno nisu mogle nastaviti svoje obrazovanje na primaljskom studiju jer jednostavno nije postojao više od 20 godina (do otvaranja studija primaljstva u Rijeci). Stoga su te primalje zbog podizanja stupnja obrazovanja morale nastaviti svoje obrazovanje na višim školama za sestrinstvo/studijima sestrinstva. Naravno, viši stupanj je bio preduvjet i za napredovanje na radnim mjestima. Danas posljedično, na poslovima glavnih primalja/sestara; koje jesu radna mjesta primalja, radi veliki broj primalja s višom sestrinskom naobrazbom/studijem sestrinstva. Radi se o visoko kvalitetnom i iskusnom kadru bez kojeg je nemoguće zamisliti rad zdravstvenih institucija. No, te iste primalje prisiljene su svaki mjesec plaćati članarinu u dvije Komore (Komori primalja i Komori medicinskih sestara). U Hrvatskoj komori primalja su to dužne kao osobe koje rade na poslovima iz primaljske djelatnosti i koje su zakonski obavezne biti članice Komore primalja koja ima izdaje odobrenje za rad. No, kako rade i kao odgovorne osobe (a to mogu samo ako imaju studij), tjera ih se da budu članice i Hrvatske komore medicinskih sestara.

Ovom situacijom ih se de facto kažnjava što je Hrvatski obrazovni sustav zakazao i dugi niz godina nije osiguravao napredovanje primalja u smislu obrazovanja. Mišljenja smo da se pod hitno mora omogućiti dodatna edukacija prvostupnicama sestrinstva kako bi postale prvostupnice primaljstva, ukoliko rade na poslovima iz primaljske djelatnosti te da se na taj način provede svojevrsna prekvalifikacija prema stvarnom stanju.

Svjesni smo da je program za takvu dokvalifikaciju napravljen u sklopu IPA projekta Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, međutim još uvijek nismo dobili informacije o tome kada će program započeti, te hoće li biti omogućeno studiranje i u Zagrebu.

Spomenimo ovdje i da Direktiva 2005/36/EZ navodi u djelokrugu rada primalja postnatalnu skrb novorođenčadi i majke. No, u Republici Hrvatskoj je činjenično stanje drugačije. Postnatalnu skrb u obliku patronažne skrbi obavljaju medicinske sestre, a ne primalje. Što postavlja pitanje hoće li se primaljama iz Europske unije omogućiti vršenje šireg djelokruga rada, za razliku od hrvatskih primalja koje su u potpunosti kvalificirane za provođenje postnatalne skrbi, no praksa hrvatskog zdravstvenog sustava to još nije usvojila.

U navedenoj Direktivi, u članku **42. Obavljanje stručnih poslova primalje** pod točkom **(i)** jasno se navodi postnatalna skrb, citiramo:

(i) njega majke i praćenje napretka u razdoblju nakon poroda i davanje svih potrebnih savjeta majci o njezi djeteta

Zaključak:

Značajan manjak primalja u Republici Hrvatskoj i istovremeno maćehinski odnos prema njima

U Hrvatskoj trenutno nedostaje preko 2000 primalja. U isto vrijeme ih se prisiljava da budu učlanjenje u dvije Komore ili ih se premješta s njihovih „prirodnih“ radnih mjesta. Idealna skrb u porodu u razvijenim zemljama Europske unije obuhvaća formulu „jedna primalja na jednu roditelju“. U Republici Hrvatskoj to je nemoguće organizirati.

Kao samostalna strukovna organizacija neprestano ukazujemo na probleme koje prate primaljstvo, a koji se često ignoriraju. Studiji se ne otvaraju (studij u Rijeci je do sada bio isključivo za primalje koje su već zaposlene), ili se otvaraju vrlo sporo, dok potrebe za primaljama i udovoljenju svjetskim standardima ostaju neodgovorene od strane službenih vlasti Republike Hrvatske.

Primalje danas, više nego ikada, osjećaju maćehinski odnos vlastite države prema njima.

Najnoviji primjer je status primalja nakon ulaska u Europsku uniju. Članak 43.b Ugovora o pristupanju navodi da se stečena prava kvalifikacija primalja ne primjenjuju od 01. srpnja 2013. godine. Iako je izrađen program dokvalifikacija za prvostupnice primaljstva, nismo uspjeli dobiti odgovor resornog ministarstva na pitanje je li isti izrađen i za primalje za završenom srednjom stručnom spremom, kako je to primjerice napravila Republika Slovenija. Radi se o sudbini opet gotovo 2000 primalja koje su završile SSS razinu obrazovanja i trebaju se dokvalificirati da budu ravnopravne s kolegicama iz Europske unije. Hrvatske primalje u ovom trenutku ne znaju hoće li im biti omogućeno da do 2013., ulaskom u Europsku uniju, budu ravnopravne s kolegicama iz Europske unije na tržištu rada. A podsjećamo, primaljstvo je jedna od 7 sektorijskih zanimanja obuhvaćenih Zakonom o reguliranim profesijama i priznavanju stručnih kvalifikacija (NN 124/09), a koja imaju i maksimalnu „prohodnost“ kroz nacionalne zakone u Europskoj uniji. Ukratko, primaljstvo pripada u grupu vodećih europskih zanimanja koja predvode ideju jedinstvenog europskog tržišta rada i usluga. Usprkos tome, hrvatsko primaljstvo, čini se, nije pripremljeno za tu ideju i Hrvatske vlasti nemaju potrebu odgovoriti na upite o mjerama koje je potrebno poduzeti te programima za dokvalifikaciju koje je potrebno provesti.

Ukratko, Republika Hrvatska zadala si je cilj dostići standarde Europske unije, ali istovremeno se ponaša maćehinski prema svojim primaljama. Ne ispunjavaju se obaveze koje smo preuzeli od Europske unije i ne provodi se adekvatna skrb nad našim klijenticama (trudnice, žene, roditelje, babinjače, novorođenčad) i nad njihovim obiteljima. Ukoliko Hrvatska tek ulaskom u Europsku uniju dobije mogućnost dokvalifikacije za primalje, Republika Hrvatska će biti država koja je vjerojatno najslabije zaštitila primaljstvo od svih zemlja članica Europske unije.

Zaključno, moram istaknuti da Hrvatska komora primalja shvaća da je pitanje primaljstva zaista kompleksno pitanje. No, ono mora biti riješeno zbog obaveze pružanja najbolje moguće zdravstvene skrbi svojim građankama i građanima. A primaljska skrb je prema svim službenim pokazateljima jedna od najvažnijih za majku i novorođenčad u prvim tjednima nakon poroda.

U ovom trenutku zaista ostaje upitno koliko Republika Hrvatska štiti svoje građanke i građane te hrvatske primalje, stoga apeliramo na Vas da poduzmete sve što je u Vašim ovlastima da hrvatsko primaljstvo ne doživi najgori udarac od uspostavljanja struke, i to upravo od vlastite države.

S poštovanjem,

Predsjednica Hrvatske komore primalja
Barbara Finderle, primalja, bacc. med. techn.

